

Ὁ πόθος ὁμως μένει μιᾷ στείγῃς ἀγίας,
Ὅμοιαις πρὸς ἐκείνην τὴν τῆς Ἀγίας Λαύρας,
Ἐκ νέου ν' ἀντηχήσῃ τὸ θοῦρον τοῦ Ρήγα.
Νὰ ἴδωσι καὶ ἐκεῖνοι Ἐλευθερίας βλέμμα,
Νὰ φάλωσ' ἀρμονίως καὶ αὐτοὶ «Εὐαγγελίζου,
Ὡ Γῆ, χάριν μεγάλην, Θεοῦ τὴν δόξαν αἶνει»!
Οἱ μῆνες πλὴν περῶσι, παρέρχονται καὶ οἱ χρόνοι,
Κ' ἡ μνήμη τῆς Ἡμέρας ἐκάστοτε ρεῖοῦται!
Οὐκέτι τὰς ἀκτῖνας θερμὰς καὶ ζωογόνους;
Ὁ «Ἥλιος σου ἐκπέμπει» τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων,
Ὡ ἱερὰ, Ἀγία καὶ πάνσεπτε Ἡμέρα!
Ἀθρόα ἐπεισθῶσα τοῦ Ὑλισμοῦ ἡ δόξα,
Ἐπάγασε τὰ στέρνα τῶν τέκνων τῶν Ἠρώων,
Κ' ὁ ἔρωις τῆς Πατρίδος, τελῶς ἐμαράνθη!
Ἠλλοίωσαν ἀδόξως τὰ τῶν πατέρων ἦθη,
Ἡσπάσαντο τὰ ξένα, τὰ ἑκφυλα, τὰ νόθα!
Ἐπέσκηψεν ἐν γένει ἀκολασία πλήρης;
Κ' ἐμάρανε τῶν γόνων πᾶν αἶσθημα γενναῖον!
Ἐντεῦθεν ἀκηδεῖα, ἐντεῦθεν τόση νάρκη.
Ἐντεῦθεν καὶ ἡ λήθη πρὸς ἀδελφοῦς τῶν δούλων,
Στενάζοντας εἰσέτι ὑπὸ σκληρὰν δουλείαν!
Τὸ ψεῦδος, ἡ ἀπάτη δεσπόζουσαι κακίαι!
Ἡ ἀρπαγὴ καὶ ὁ πλοῦτος τὸ εἶδωλον ἐκάστου!
Τοῦ πνεύματος στρεβλότης! παντοῦ ἡ ἀθεΐα!
Πατρίς κενὴ ἰδία! μαρὶα ἡ θρησκεία!
Ἄν ἡ Ἐλευθερία τοιοῦτον ἔχη τέλος,
Τοὺς πρῶν ὄντας δούλους εἰς ἀσεβεῖς καὶ φαύλους
Νὰ μεταβάλλῃ αἶφνης, ἅς μὴ ὑπῆρχεν αὕτη,
Αὐτῆς προτιμότερα ἢ στυγερά δουλεία!

Δ. Π.

Ἡ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Αἱ ἀληθεῖς πολιτεῖαι καὶ ἐλευθερίαι δὲν εἶνε δῶρον τῆς τύχης ἢ προῖόν ἀπλοῦν πολιτικῶν συμπτώσεων, ἀλλ' εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα θυσιῶν καὶ ἀγώνων, βλαστάνουσι δὲ καὶ αὐξάνουσι συνήθως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἐποτίσθη πρότερον δι' αἵματος καὶ ἐκαλύφθη ὑπὸ ἐρειπίων καὶ πτωμάτων! Ἡ πολιτειακὴ ἐλευθερία δὲν εἶνε φυτὸν ἄγριον, ὅπερ αὐτομάτως φυόμενον αὐξάνει ἡρέμα καὶ λεληθότως, μένον δὲ ἄγνωστον καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον μαρκίνεται καὶ παρέρχεται χωρὶς μηδεμίαν νὰ ὑποστῇ περιπέτειαν. Ἡ πολιτειακὴ ἐλευθερία ἀπαιτεῖ θυσίας καὶ ἀγῶνας, διότι ἄνευ τοιούτων ἀδύνατον ν' ἀποκτηθῇ καὶ τοῦτ' αὐτὸ νὰ διατηρηθῇ. Ὑπάρχουσι πάντοτε ἔθνη καὶ ἄτομα, ἅτινα φθονερὰ τῶν ἐλευθερίων ἄλλων ἐπιπίπτουσι κατ'

αὐτῶν, ὅπως ταύτας ἀναρπάσωσι καὶ τὰ ἀποστερήσωσι τῆς εὐδαιμονίας αὐτῶν. Τότε δὲ φυσικῶς, ἂν μὴ τὸ ἔθνος κινδυνεῦον κατέλθῃ εἰς τὸν ἀγῶνα, ἂν οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὸ δὲν θυσιάσωσιν εἰς τὴν μανίαν τοῦ ἀντιπάλου τὴν ἰδίαν οὐσίαν, καὶ τὴν ὑπαρξιν, ἂν δὲν χύσωσιν τὸ ἐαυτῶν αἷμα ἀποκρούοντες τὸν ἐπιδραμόντα πολέμιον, δὲν σώζουσι καὶ τὸ τε — τὸ παλλάδιον τῶν ἐλευθερίων τῶν, ἀλλὰ ταχέως καθίστανται δοῦλοι, μάτην παρ' ἑτέρων προσδοκῶντες συνδρομήν.

Ἡ ἱστορία καὶ τὸ παρελθὸν κυροῦσι τὴν ἀρχὴν ταύτην. Ἐκεῖ ἤκμασεν ἡ ἐλευθερία, ἔνθα ὁ τόπος παρήγαγεν ἄνδρας προθύμους νὰ θυσιάσωσι τὴν ἰδίαν ὑπαρξιν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, χάριν τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτειακῶν ἐκυτῶν ἐλευθερίων.

Τὸ ἔδαφος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐποτίσθη δι' ἀφθόνου ἑλληνικοῦ αἵματος καὶ ἡ παλαιὰ ἐκείνη πατρίς ἡμῶν ἔθυσεν ἐκατόμβας ἀνθρωπίνους ὅπως διατηρήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἑαυτῆς.

Ἄλλ' ἡ γνωρὶμὴ ἱστορία τῆς πατρίδος ἡμῶν δὲν κυροῖ μόνη τὴν προεκτεθεισὴν ἀρχήν.

Τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ὅπως κατακτήσῃ τὰς πολιτειακὰς ἐλευθερίας, δι' ἃς σήμερον σεμνύνεται καὶ αἵτινες πρωίμως ἀναπτυχθεῖσαι πλείστον συνετέλεσαν εἰς τὸ ἐνεστὼς αὐτοῦ μεγαλεῖον, ἀνέλαβεν ἀγῶνα δυσχερῆ οὐ μόνον κατὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ, ἐσπάραχθη ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπὸ ἐμφυλίων πολέμων ἕνεκα τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ἀριστοτεχνικῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς, τοῦ Ἀγγλικοῦ Συντάγματος, καὶ ἔχυσεν οὐ μόνον τὸ ἴδιον αἷμα, ἀλλὰ καὶ τὸ αἷμα τοῦ αὐθαιρέτου μονάρχου τοῦ Καρόλου τοῦ Α'. ὃν ἀνεβίβασεν εἰς τὸ ἱερίωμα.

Ὅπως καταρτισθῇ ἡ Γερμανικὴ ἐνότης καὶ ἀνέλθῃ τὸ Γερμανικὸν ἔθνος εἰς τὴν περιωπὴν, εἰς ἣν σήμερον ἵσταται ἰθὺν τὴν Εὐρώπην, ἐπίεσθησαν τὰ στέρνα

τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ δι' ἐπαχθεστάτων φόρων, ἡ Γερμανία ἄπασα ἐσιδηροφόρησε, διεξήχθησαν δὲ δύο αἱματηροὶ πόλεμοι, εἰς ἐναντίον ὁμοφύλων καὶ ἑτερος ἐναντίον ἰσχυροῦ καὶ μεγαλοφύχου ἔθνους.

Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ τῇ πρώτῃ ταύτῃ τῶν χωρῶν, ποταμοὶ αἵματος διηυλάκωσαν τὸ ἔδαφος καὶ ζωηροτάτῃ καὶ θλιβερά δι-εξήχθη ἡ πάλη πρὸς κατάρτησιν τῶν ἐλευθερίων καὶ ῥίζωσιν τοῦ δένδρου τούτων. Καὶ πλὴν ἄλλων παντοδαπῶν ἀγώνων, ἡ ἄλωσις τῆς Βασιλλίης ἀπετέλεσε μάλιστα τὴν αἱματηρὰν καὶ ὑψηλὴν καθιέρωσιν τῶν τῆς ἐλευθερίας δικαιομάτων, ἅτινα ἡ θλιβερά πτώσις καὶ ὁ θάνατος προσώπων, πρὸ μικροῦ ἔτι περιβεβλημένων τὴν βασιλικὴν πορφύραν ἐπεσφράγισαν. Χειραφετήσασα δὲ ἡ χώρα αὕτη τοὺς λαοὺς τῆς Ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης ἀφ' οὗ ἔδρεψεν αἱματηρὰς ἀλλ' ἀειθαλεῖς πολεμικὰς δάφνας, δι' ὧν ἔσπεψε τὸ μέτωπόν της, ἐξησφάλισεν εἰς αὐτοὺς τὰ ἀτομικὰ καὶ πολιτειακὰ αὐτῶν δικαιώματα καὶ καθιέρωσε τὰ νῦν ὑφιστάμενα Συνταγματικὰ πολιτεύματα.

Ἄλλ' ἡ νεωτέρα ιδίως Ἑλλὰς δυνάμεθα ἀπταίστως νὰ εἰπωμεν ὅτι παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς τὴν θερμότεραν καὶ θλιβερωτέραν καὶ μᾶλλον ἐπίμονον ἐν ταυτῇ πρὸς κατάρτησιν τῶν πολιτειακῶν ἐλευθερίων πάλην. Θεάτρον αἱματηροῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος ὑπῆρξαν αἱ Ἑλλην. χώραι πολὺ ἐνωρὶς ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου μέχρι σήμερον.—Ὁ δὲ Ἑλληνισμὸς αἱματόφυρτος ἔκτοτε βῆμα πρὸς βῆμα προχωρεῖ ἀνακτῶν τὸ πάτριον ἔδαφος. Ἡ ὥρεια ἐκείνη πόλις, ἥτις ἀπετέλει τὴν καρδίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ, περισφιγθεῖσα στενώτατα ὑπὸ τῶν ἑτεροθρήσκων τῆς Ἀσίας ἐπιδρομῶν ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, ἔπεσεν, ἀλλ' ἔπεσεν, ἀφ' οὗ οἱ ὀλίγοι, ἀλλ' ἀτρόμητοι πρόμαχοι αὐτῆς ἔφερον εἰς ἀπόγνωσιν τοὺς πολεμίους, ὁ δὲ τελευταῖος τοῦ τότε ἔθνους ἡμῶν βασιλεὺς τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος ἔγραψεν εἰς τὰ τεῖχνα τῆς Πόλεως καὶ ἐνετύπωσε διὰ τοῦ

ιδίου αἵματος τὰ δικαιώματα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐπὶ τῶν χωρῶν τούτων.

Μετὰ πολλὰς δὲ ἔκτοτε ἀλλὰ ματαίως καὶ σποραδικὰς καὶ καταμεμερισμένας ἀποπειράς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἡ Φιλικὴ ἑταιρία συνδέσασα τὰ διεσκορπισμένα τέκνα τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ ἐξυφάνασα τὸ νῆμα τῆς μεγάλῃς ἡμῶν ἐθνεγερείας, παρεσκεύασε τὴν ἐνότητα τοῦ ἑθνικοῦ κινήματος, οὗ γνωστοὶ εἰσιν οἱ τελευταῖοι (ἀλλ' οὔτινες δὲν εἶνε ἀναμφιδόλως καὶ οἱ ἔσχατοι) ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνες τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῆς ἐπετείου μάλιστα τῆς **Σήμερον ἡμέρας**, καθ' ἣν ὁ ἀείμνηστος Γερμανὸς ὕψωσε τὴν ἐθνικὴν κυανόλευκον σημαίαν, πρὸς ἣν μετὰ συγκινήσεως καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφανείας ἀτενίζομεν γινώσκοντες, ὅτι ἐν ταύτῃ ἐγκλείεται τὸ παρελθὸν ἡμῶν καὶ τὸ μέλλον, αἱ ἐλπίδες καὶ οἱ πόθοι τῶν ἐκασταχοῦ Ἑλλήνων, τοῦ γλυκυτάτου τούτου τῆς ἀνθρωπότητος ὀνόματος, ὅπερ ἡμεῖς σήμερον φέρομεν.

Τὸ πυροβόλον τῆς ἐλευθερίας ἀντηχῆσαν τὸ πρῶτον ἐν Ἀρχαγασινίῳ, ἔνθα ὁ ἱερὸς λόχος ἐποιήσατο τὰς πρώτας σπονδὰς τοῦ ἑλλην. αἵματος ἐβρόντησεν ἔπειτα ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ταύτης ἡμέρας, διαδοχικῶς ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἐν Στερεῇ, ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Ἡπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ, ἐν μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου, ἐν Θράκῃ καὶ ἐν Εὐβοίᾳ, ἀπὸ τῶν Ψαρῶν τὴν ὀλόμαυρη ῥάχην, μέχρι τῆς αἱματοφύρτου παραλίας τῆς Κρήτης. Εἰς τὸ Βελτέτσι ἐδιδάχθησαν τὸ πρῶτον οἱ πατέρες ἡμῶν πῶς νὰ νικῶσι τοὺς πολεμίους, διὰ δὲ τῆς καταστροφῆς τοῦ Δράμαλι ἀπέδειξαν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι καὶ στρατηγῶν ἐμπεῖρων εὐμοιροῦσι καὶ τὴν στρατηγικὴν τέχνην μετὰ τῆς ἀνδρείας καὶ δραστηριότητος συνενοῦσιν. Ὁ ἡρώϊσμός τοῦ Διακίου κατεπτόησε τοὺς ἀγερῶχους ἀντιπάλους ἡ δὲ μάχη τῶν Βασιλικῶν τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν ἐκ τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. Ὁ μικρὸς, ἀλλ' εὐκίνητος καὶ ἀκατανίκητος ἑλληνικὸς στόλος μετὰ τὰ καταστρε-

πικὰ τοῦ πυροπολικῶ καὶ τὴν χεῖρα τοῦ ἀτρομήτου Κανάρη, ἀνακινάσων εἰς τοὺς ἀέρας τοὺς τὰ στέρνα τῆς θαλάσσης βρύνοντας, ἰωθεύς κλοσσούς τῶν πολεμίων κατέστησεν ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶνε φύσει ἀξιόμαχον ναυτικὸν ἔθνος. Ἡ δὲ ὀλοκαύτως τοῦ Μεσολογγίου καὶ τὰ τόσα καὶ τόσα κατὰ ξηρὰν καὶ θαλάσσαν κατορθώματα τῶν προγόνων ἡμῶν καὶ αἱ θυσίαι συγκινήσασαι καὶ θαυμασμὸν προξενήσασαι εἰς ἡμᾶς τὴν Εὐρώπην, ἔπεισαν τέλος αὐτὴν, ὅτι ὁ Ἑλλῶν δικαιοῦται καὶ πρέπει νὰ εἶνε ἐλεύθερος.

Ἄλλὰ μόλις φυτευθὲν τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας καὶ δι' αἱμάτων πυτισθὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων, ἤρξατο ἐν τῇ ψυχραίᾳ τῆς εἰρήνης νὰ ἀποκόπτηται τοὺς πολλοὺς κλάδους τῆς πρώτης φυτεύσεως καὶ νὰ ἀποκόπτηται οὕτω βαθύως καὶ πολλαχῶς, ὥστε ἐκινδύνευσε καὶ τὸ ἐναπομείναν στέλεχος τῆς ἐλευθερίας νὰ φυλοροήσῃ καὶ νὰ ξηρανθῇ, οὕτω καὶ σκληρῶς ἀπομονωθὲν καὶ ἀποκοπὴν πλέον. Ἀλλὰ συν τῷ χρόνῳ ἀναλαβὸν εὐτυχῶς καὶ ἐπιρρωσθὲν ἐγένετο ἱκανὸν νὰ ἐπιρρίπτῃ τὰς ζωόγους τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου ἀκτῖνας καὶ ἐπὶ τῶν ἀποκοπεισῶν τοῦ ὑποδούλου ἑλληνισμοῦ χωρῶν καὶ νὰ προσλάβῃ εἰς τὸ στέλεχος τοῦ καὶ κλάδους τινὰς πάλιν ἐκ τούτων.

Ἄλλ' ἐν τούτοις ἐν τῇ πορείᾳ ταύτῃ τῶν ἐτῶν ἀπέβη ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν στέλεχος, τὸ ἔδαφος τὸ ἐλεύθερον τὸ ἑλληνικὸν δὲν θέλει ἀνελᾶθαι τέλει, οὐδὲ θέλει ἀναθάλει πραγματικῶς καὶ εὐδοκιμήσει, εἰμὴ ἐκρίζουμένου καὶ τοῦ ἐτέρου ἐν τῇ δουλείᾳ ἀπομείναντος στελέχους καὶ ἀποτελοῦντος ἐνῆσ συμπαγῆ καὶ ἀκέραιον κορμὸν, ὑπὸ τοῦς ἐμφιλαφεῖς κλάδους τοῦ ὁποίου νὰ παρκαθίσωσιν ἐν προόδῳ καὶ πολιτισμῷ πάντα τῆς ταλαίνης ταύτης καὶ πολυπαθοῦς χώρας τὰ τέκνα, ὅπερ περ' ἡ-

μῶν τῶν ἐλευθέρων ἀναμένει ἡ πατρίς εἰς οὗς ἔχει ἐναποθέσει τὰς γλυκυτέρας τῆς ἐλπίδας.

Πάτρι 18 Μαρτίου 1889.

Καφηρεὺς

Τὰ κατωτέρα δημοσιευόμενα δύο ἀνέκδοτα ποιημάτων τοῦ Λαοῦ ἀνυφένονται εἰς τὸν σιρατάρχην τῆς Παλοποννήσου Θεόδωρον Κολοκοτρώνην τὸν ἀθάνατον Γέρον τοῦ Μωροῦ. Τὸ πρῶτον εἶνε κλέφτικον, τὸ δὲ δεύτερον διὰ τινὰ, κατὰ δημῶδη παράδοσιν, ἀγαπητικὴν τοῦ Γέρον.

I

Δώδεκα χρόνους ἔκαμα ἀρματωλὸς καὶ κλέφτης.
Τὸν κοῦκκο δὲν τὸν ἀκούσα τὸν Αὐγουστο τῇ νύχτῃ.
Κι' ὁ Θωδωράκης τὸν ἀκούει τὸν Αὐγουστο τῇ νύχτῃ.
Καὶ τῶν συντρόφων μίλησε καὶ τῶν παληκαριῶν.
Παιδιά μ' ἀκούκκος σου λαλεῖ τὸν Αὐγουστο τῇ νύχτῃ,
Δείχνει σημάδια τῶν κλεφτῶν, τῶν Κολοκοτρωναίων.
Ἐλάτε νὰ χωρίσουμε, μπουλούκια νὰ γενοῦμε.
Σύρε Γιῶργα στοῦς φίλους σου, Νικήτα σὺν Λοντάρι.
Κ' ἐγὼ πάω τὴν Καρύταινα πάω στοὺς ἐδικούς μου,
Πάω γὰρ νὰ συγκροθῶ καὶ τὴν ὕλην ν' ἀφίσω,
Τι θὰ περάσω θάλασσα καὶ φοβερὸ λιμάνι.
Θά πάω εἰς τὴ Ζάκυνθο νὰ σιζῶ μὲ τοὺς Φράγκους.

II

1.	3.
Τρίξ ἡ ἀνεμοθύρα σου,	- Δὲν ξέρω τὰ ζαχόνια τῆς,
Μωρ Γεωργούλα μου,	Μωρ Γεωργούλα μου,
Καὶ πᾶν τ' ἀγρόνι,	Πὼς πάει, πὼς μορώνει,
Στρατηγὲ Κολοκοτρώνη.	Στρατηγὲ Κολοκοτρώνη,
2.	4.
Μωρόν τ' ἐντὶ βουλάρσου	- Βάν τ' ἐβριμάκι, σὰν πολὺ
Μωρ Γεωργούλα μου,	Μωρ Γεωργούλα μου,
Μὴν τὸ πᾶν τ' ἀγρόνι,	Καὶ φέστης γιομάτα,
Στρατηγὲ Κολοκοτρώνη.	Ξανθὴ καὶ μαυρομάτα!

Ἐν Ἀργεῖ 18 Μαρτίου 1889.

Δ. Κ. Βαρδουνιώτης